

nosti in budne pozornosti. Pogosto ga vidi čitatelj, kako hlasta po vsakem slikarsko zanimivem prizoru.

Jakčeva knjiga ni nikaka sistematična knjiga, še manj študija o Ameriki, ampak predvsem in povsod osebna knjiga. Na slučajno nit svoje poti niza Jakac tiste vtise, ki so ga kakorkoli globlje zajeli in kakor iz mozaika razbira čitatelj iz njih sestavine te knjige, štiri probleme, če hočete, ki Jakca globlje zanimajo: 1. Doživetje zunanje Amerike v njeni civilizaciji t. zv. amerikanizmu, ljudeh in krajini, 2. doživetje duše Amerike, ki se mu odkrije šele z doživetjem ritma amerikanizma, 3. doživetje drame slovenskega izseljenca in 4. slikanje razvoja lastne notranjosti ob stiku in v borbi z Ameriko. Ta zadnja sestavina knjige, ki jo je Jakac z uvodom in koncem postavil v vidno ospredje, se kaže nekam programatično, včasih deklamatorično in zato kljub toplini besede ne prepriča popolnoma, oziroma nas prepričuje o nasprotnem kot je mogoče Jakac nameraval? Vtis imamo, da svoje osebne drame Jakac s potovanjem v Severno Ameriko ni rešil. V svojem doživljanju Jakac ne zataji slikarja, najboljši je v opisih naravnih vtisov, v opisih življenja svojih rojakov in v doživljanju posameznih osebnosti, ki so se mu približale na potu. V razdelitvi tvarine je živahen, v podajanju večinoma neposredno preprost in skozi obe knjigi zanimivo napet.

V slovenski potopisni literaturi moramo uvrstiti to knjigo med najzanimivejše, med vseskozi osebne in resnično naše. V slogu se čuti Jarčev vpliv, sicer pa je težko ločiti meje njunega sodelovanja; ne moremo si misliti, da bi se njegov vpliv mogel raztezati dalje kakor do stilističnih izpopolnil po Jakcu danih podlag.

Oprema knjige je neoporečna.

Frst.

Louis Adamič: **Smeh v džungli**. Poslovenil Stanko Leben. Tiskovna zadruga v Ljubljani 1933. 416 strani.

Številnim pisateljem, ki so se v Ameriki asimilirali, se je uspešno pridružil tudi Slovenec Adamič, kar potrjujejo tudi knjigi priložene izjave ameriških kritikov. In priznati je treba, da je ta avtobiografija zanimiva od začetka do konca tako po vsebini kakor po lahkotnem neprisiljenem pripovedovanju, s katerim pisatelj obvladuje težo realnosti. Amerikancu bo privlačna, ker mu osvetljuje njegove življenjske cilje, nam pa odkriva čisto drugačen svet, s katerim se mora boriti priseljensec, ko se potopi v brezmejni kaos nove celine. U. Sinclair je opisal v svoji Džungli tragedijo priseljencev, Adamič se s Smehom v džungli hoče duhovno ohraniti. Smeh je osvobajajoči pogled v življenje in humor je znamenje duševne prostosti, obvladavanja sveta. Adamič pa sam priznava, da tak smeh v Ameriki ni več mogoč, in tako mora biti njegov smeh le znamenje nemoči in beg pred življenjem, da sebe ohraniš, podobno kakor njegov kapitan Blakelock igra blaznost, da bi ostal duševno zdrav. Kajti človeško življenje so v Ameriki presegle strahotne ekonomske sile, ki so nedostopne za preosnovo in se odtegujejo človeškemu nadzoru (410). Ameriški bog uspeha ukazuje ritm varljivega upanja, v katerem ljudje pozabljajo človeške vrednote in skrivnost sreče. Tako v deželi demokracije poginja individualnost, ker se vse

neznatno združuje, da uniči ljudi kvalitete, človeka razuma in poštenosti (208), v deželi svobode svoboda izgublja svojo vrednost. Prvotni rod in nositelj nekdanjega ameriškega optimizma je po Adamičevem mnenju čuvstveno in duhovno brez moči, dostopen fantastičnim zablodam vsega sveta: upanje, da se človek otme iz tega mehanizma kot duhovno bitje, vidi le v priseljencih. V okviru svojega življenjepisa je pokazal na doživljenih zgodbah, kako džungla ljudi uničuje, v Podgorniku pa je orisal človeka, ki se upre puritanskemu bogu dela in gre v puščavo. Od takih upa na prenovitev človeštva. Sebe šteje v vrsto ljudi, ki jih privlačuje moč Amerike in njeno razburljivo življenje, da doživljajo in spoznavajo, a smeh, modrost Amerikanca, ga drži na pravi poti, morda še bolj spomin stare domovine, kjer urejenost nudi človeku oporo za treznejše oblike življenja in borba za kruh ni brez človeškega dostojanstva (401). Pustolovski značaj njegovega temperamenta ga je gnal v Ameriko, kjer je staro doživljanje v njem zamrlo, prevladano od drugačnih pomembnosti nove celine. Te so ga naredile za pisatelja, ki v angleškem jeziku rešuje vprašanja po kapitalizmu ogroženega človeštva. Pričujoča knjiga, ki ji je tudi prevajavec skušal ohraniti prvotno svežost originala, dokazuje vso moč pisateljske besede v odkrivanju pojavov, a socialna tendenca jo potiska, da ostaja pri tipični površini in je včasih prav blizu nevarnosti, da prevlada neobdelana snov in abstraktna ideja sočutja ali obtožbe. (O angleški izdaji je že napisal referat L. Klakočar v DS 1952, str. 529.)

Dr. J. Šilc

G. K. Chesterton: **Grehi princa Saradina**. Prevedel dr. Fr. Kimovec. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1952. 317 strani.

Detektivske zgodbe so veljale v dobi impresionizma za manjvredno berylo. Pisatelj je rajši gledal počasni potek običajnega življenja v njegovi barvitosti kakor napetost izrednih kriminalnih slučajev. Pasivno dojemanje pa se je v deželi pragmatizma kmalu umeknilo aktivnemu obvladanju življenja, kakor ga je drugod oznanjal ekspresionizem. Mesto oseb, ki so brezobrambna igrača vetra in usode, je tudi umetnost začela ustvarjati ljudi volje z etičnimi cilji. Konvertit Chesterton je postavil v očetu Brownu spomenik nadčasni modrosti Tomaža Akvinca, v kateri je združeno znanje o božjih in človeških rečeh, o naravi in duhu. Iz nje je ohranil čut za preprosto pojmovanje človeka, ki ga je racionalistična izobrazba napredka že izgubila. Chesterton je spoznal plodne kali detektivskih zgodb za svojo idejo, da vsa razumska rafiniranost zločinca podleže preprosti neskvarenosti modrosti duhovnika Browna, racionalna, v sebi zaključena kroglja podleže iracionalnemu križu, ki združuje v sebi in pozna fizični in etični svet, končno in večno, naravo in čudež. Groteskni domislek, da nastopa duhovnik kot prostovoljni detektiv, je popolnoma opravičen, saj je njegov poklic, da pozna človeka, če hoče biti lovec duš. Za njim je višja misel duhovnega vodstva spačenega človeštva, ki ne čuti resničnih paradoksov svoje eksistence. Nasproti malemu opravičenemu čudaštvu postavlja pisatelj v jarkih lučih kričeča nesoglasja in nasprotja življenja.